

Θ ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε΄.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 4 του Φλεβάρη 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 233

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣ. Ἡ ἀρρωστή δούλη συνέχεια.
 ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Θεοκυδίδης, βιβλίο πρώτο.
 ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. Ἀνοιχτό γράμμα γὰρ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. (Συνέχεια).
 ΣΠΗΛΙΟΥΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ. Κουβέντες—Μπομπή.
 ΧΑΡΑΛ. ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ. Ὁ διαγωνισμὸς τοῦ Φωτιάδου.
 Ν. ΒΒΗΣ. Νέα βιβλία.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μήτσης. Καλαμὶς. Ν. Χαντζάρας. Λόγγον.
 ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο. ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΩΤΙΑΔΗ

Γιὰ σου Φωτιάδη, γιὰ σου καμάρει τῆς δημοτικῆς, γιὰ σου ξεφτέρει τῆς ζωντανῆς ἰθικῆς μας γλώσσας! Μὲ τὴν προκήρυξή σου κάνετε, καὶ μὲ τὸ διαγωνισμὸ πού βάζετε γι' ἀναγνωστικά, ἀλήθεια ἀρχίζουμε ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Ὅ,τι κι ἂν γράφεται στὴ γλώσσα μας εἶναι καλὸ, καὶ καθέννας πού μεταφράζει ἢ φτειαίνει κάτι νέο γιὰ τὴ σημερινή φιλολογία μας, κάνει εὐεργασία στὸ ἔθνος. Ἀναγνωστικά ὅμως καὶ βιβλία γιὰ τὰ σχολιά ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ τὴν ἀρχή, γιατί ἅμα σπουδάζει κανεὶς μὲ τὴν καθαρὴ βουσα δὲ διαβάζει κατόπι μὴτε καθαρὴ βουσα μὴτε δημοτικὴ. Καὶ κείνοι πού θὰ διαβάσουν τὰ φιλολογικὰ ἔργα μας μὲ ἐρεξὴ καὶ προθυμία εἶναι ἐκείνοι πού θὰ βγοῦνε ἀπὸ σχολιά μὲ βιβλία γραμμένα στὴν ἰθικὴ μας γλώσσα.

Συγκρίνοντας τοὺς σημερινούς Ρωμιοὺς μὲ ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου, βρίσκουμε δυὸ πολὺ παρὰ ξένα συμπεράσματα. Α') Σ' ὅλα τὰ ἔθνη μὲ τὰ γράμματα γίνονται καλύτεροι καὶ σὲ μᾶς γίνονται χειρότεροι καὶ Β') Ὅλα τὰ ἔθνη διαβάζουνε κ' ἐμεῖς δὲ διαβάζουμε.

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ πρῶτο. Ὅριστε φρέσκο παράδειγμα. Ἐδῶ καὶ μισὴ ὥρα βγήκα ὄζω. Κοντὰ στὴν πόρτα ἀνταρῶσα ἕναν καρβουνιάρη, πού μ' ἐβγενικό τρόπο μου εἶπε: Μοῦ κάνετε τὴν καλωσύνη, νὰ μοῦ πῆτε τί ὥρα ἔχετε; — Πολὺ καλὰ, τοῦ ἀπάντησα. τοῦ εἶπα τί ὥρα εἶταν, καὶ συλλογίστηκα μόνος μου πόσο ἐβγενικός εἶναι φυσικὰ ὁ Ρωμιός. Παρέκει ἀντάμωσα παιδιὰ τοῦ Γυμνασίου, πού παίζανε στὸ δρόμο πετροβολώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μὲ σβώλους ἀπὸ λάσπη, γιατί σήμερὰ εἶναι γιορτὴ, (τῶν Τριῶν, Ἱεραρχῶν), καὶ τοὺς εἶταν ἀδιάφορο, πού περνοῦσαν ἀπὸ τὸ δρόμο τόσοι διαβάτες. Μὲ βρίσκει λοιπὸν ἕνας σβώλος ἀπὸ λάσπη καὶ λέγω τώρα φωναχτὰ: Νὰ τί παλιαθρόπαι πού γίνονται οἱ Ἕλληνες μὲ τὰ σχολιά!

Καὶ γιὰ νὰ μὴ νομίζει ὁ ἀναγνώστης πὺς ἀδικῶ τὰ σχολιά μας, τὸν παρακαλῶ νὰ περάσει ἀπὸ

τὴν Ἀθήνα ἢ τὸ χειμῶνα ἢ τὸ καλοκαίρι ἂν εἶναι ξένος, ἢ νὰ θυμᾶται, ἂν εἶναι ντόπιος, τοὺς πετροπολέμους πού δὲν τοὺς κάνουνε κ' οἱ ἄγριοι ἀκόμα καὶ τοὺς κάνουνε τότε τὰ παιδιὰ πού δὲν ἔχουνε μαθήματα, καὶ πόσο ἥσυχα καὶ φρόνιμα παιδιὰ εἶναι οἱ λούστριοι καὶ τότε καὶ πάντα.

Ἄλλο παράδειγμα. Ὁ λαὸς προσφέρει γιὰ τὸ στόλο ὅ,τι μπορεῖ, καὶ σ' αὐτὸ δὲ μένουνε πίσω μὴτε οἱ κακοῦργοι ἀκόμα πού βρίσκονται στὶς φυλακὲς, κ' οἱ γραμμειτισμένοι ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ φροντίζουνε πὺς νὰ πᾶνε ἐπιτροπὴ στὴν Ἐβρώπη καὶ νὰ φᾶνε ἀφτὰ τὰ χρήματα, πού βγαίνουνε ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ.

Τώρα στὸ δεύτερο. Σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου οἱ λαοὶ πού ἔχουνε σχολιά διαβάζουνε, καὶ διαβάζουνε τόσο πού λὲς πὺς ἔχουνε μανιὰξ μὲ τὸ διαβάσμα. Σὲ μᾶς ὁ λαὸς δὲ διαβάζει, κι ὅσο περισσότεροι σπουδάζουνε οἱ Ἕλληνες, τόσο περισσότερο συχαίνονται καὶ τὰ βιβλία καὶ τὸ διάβασμα. Τὸ βιβλίο εἶναι πού εἶναι χρωκοπημένο. Μὰ καὶ τὴν ἐφημερίδα ἀκόμα, ἂν καλοξετάσει κανένας, θὰ τὴ βρεῖ κι ἀφτὴ χρωκοπημένη.

Ἀς ποῦμε τώρα καὶ τὴν αἰτία. Ἡ αἰτία εἶναι πολὺ λογικὴ, κι ἀφτὸ πού γίνεται εἶναι τὸ μόνον πού μπορούσε καὶ ἔπρεπε νὰ γίνει. Ἀπὸ τὴν ψυχολογία μαθαίνουμε ὅτι, ἂν περνώντας μερικοὶ ἄνθρωποι ἀπὸ ἕνα δρόμο ἴδουνε κατὰ τύχη πούθενά μερικὲς σταλαματιές αἵμα, καθέννας θὰ σχηματίζει νέες παραστάσεις σύμφωνα μὲ τὶς παλιὲς πού ἔχει στὸ νοῦ του. Ἄν εἶναι γιαντρός θὰ θυμηθεῖ καμιά ἐγγχείρηση, ἂν εἶναι κυνηγὸς κανένα κυνήγι, ἂν εἶναι κακοῦργος κανένα φόνο, ἂν εἶναι στρατηγὸς, ὅχι ὅμως τοῦ 97, κανέναν πόλεμο, κ' ἔτσι καθεξῆς.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ στὸ διάβασμα. Ὅλα τὰ ἔθνη διαβάζουνε, γιατί τὸν καιρὸ πού πᾶνε στὸ σχολιὸ βρίσκουνε διασκέδασή τὰ μαθήματα, ἀφοῦ σπουδάζουνε στὴ ζωντανή τους γλώσσα καὶ δὲ βρίσκουνε καμιά δυσκολία. Κι ὅ,τι μαθαίνουνε, τοὺς ἀρέσει καὶ τοὺς καλοαρέσει, γιατί αἰσθάνονται τὴ γλώσσα πού ἔχουνε ὄργανο καὶ μέσο γιὰ νὰ σπουδάζουνε. Τὸν καιρὸ λοιπὸν πού βγαίνουνε ἀπὸ τὸ σχολιὸ, τὸ βιβλίο κ' ἡ ἐφημερίδα, καὶ γενικὰ τὸ τυπωμένο χαρτί, τοὺς κάνει καλὴ ἐντύπωση, γιατί τοὺς θυμίζει τὰ ἐφκαρίστα καὶ καλὰ πράγματα πού μάθανε στὸ σχολιὸ. Μὰ οἱ δικοὶ μας οἱ Ἕλληνες, ὅσο κι ἂν τρελαίνονται μερικοὶ μὲ τὴν καθαρὴ βουσα, μόλις ἴδουνε τὸ τυπωμένο χαρτί, θυμούνται τὰ βάσανα τοῦ σχολιοῦ, καὶ φέβγουνε μακριὰ ἀπ' αὐτὸ, ὅπως ὁ διάλογος ἀπὸ τὸ λιθάνι.

Κ' ἐπειδὴ οἱ ἴδιες αἰτίες ἔχουνε τὰ ἴδια αποτελέσματα, γιὰ νὰ μὴ κάνουν οἱ Ἕλληνες ἀφτὸ πού κάνουνε, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ βασανίζονται στὰ σχολιά, ὅπως δὲ βασανίζεται κανένα ἔθνος. Τότε μόνον

θ' ἀγαπήσουνε κι ἀφτοὶ τὸ διάβασμα, τότε μόνον θὰ μελετήσουνε μὲ ἐρεξὴ καὶ προθυμία, καὶ τότε μόνον θὰ μποῦνε κι ἀφτοὶ στὴ σειρά τῶν μορφωμένων λαῶν. Κ' ἔτσι ἀναγνωστικά καὶ διδαχτικὰ βιβλία στὴ δημοτικὴ εἶναι χρήσιμα, χρησιμώτατα, γιατί ἀφτὰ θὰ διορθώσουνε καὶ θὰ κάμουνε τὸ ἔθνος μας ἔθνος.

Κ' ἔτσι ἡ ἐβεργασία πού κάνετε, ἀγαπητὴ Φωτιάδη, εἶναι πολὺ καλὴ καὶ νὰ μᾶς ζῆτε καὶ σεῖς καὶ νὰ μᾶς ζεῖ κι ὁ καλὸς σας ὁ φίλος.

Τὴ γνώμη μου γιὰ τ' ἀναγνωστικά, πὺς πρέπει νὰ γίνονται, θὰ τὴν πῶ κατόπι.

ΧΑΡΑΛ. ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ

ΒΟΥΚΟΛΙΚΟΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Τὸ πρῶτο ἄντερι τοῦ βραδυοῦ σὸν οὐρανὸν ἐφάνη,
 Τὰ πρόβατα ξαναγυροῦν ἀπ' τὶς βοσκὰς σὴν στάνη.
 Ἐλα κ' εἰσ', βοσκόλα μου, κ' ἀπλάνει τὸ σκοτάδι,
 Σαλάργησ' γιὰ τὸ ματιοῖ τ' ἀφρόμαλλο κοπάδι.
 Μὴ σὲ συντῆρρ κάνας νιὸς κατὰβραδα, καμμένη,
 Καὶ σὲ φιλήσῃ μὴ καὶ δυὸ καὶ μείνης φιλημένη.

N. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (*)

Πρὸς τὸν Κύριο Γ. Μιλτ. Μαρίνο

Δὲν γράφω τὴν γλώσσαν τοῦ Περικλέους καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον φοβοῦμαι δηλονότι, ὅτι καίπερ ὢν φιλόλογος, δὲν θὰ τὰ κατέφερον καλῶς· αὕτη εἶναι ἡ μέλαινα ἀλήθεια. Ἀφ' ἧν δὲ ἔπου καὶ ὑμεῖς θέλετέ πως δυσκολευθῇ, τοῦλάχιστον πού καὶ πού. Ἐγὼ τοῦλάχιστον πάντα τρομάζω, ὁσάκις ἐπαναλογίζομαι τοὺς «Λόγους» τοῦ Θεοκυδίδου, τὸ φόβητρον τῶν γυμνασιακῶν ἰδωλίων.

Θὰ περιορισθῶ λοιπὸν νὰ μιμηθῶ τὴν γλώσσαν ἣν ἐσπουδάσατε, ἣν μόνον ἔννοεῖτε, ἣν μόνον λατρεύετε· ταῦτα δὲ πάντα, ἵνα μὲ ἐννοήσητε καλύτερον, οὐχὶ δὲ οὐδ' ὅπωςτιοῦν διότι νομίζω ὅτι «αὕτη ἐστὶν ἡ μόνη, ἣτις θὰ προσπορίσῃ εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν μέλλον τοσοῦτον μέγα, ὅσον καὶ τὸ τῶν προγόνων ἡμῶν παρελθόν». Ἡ γλώσσα αὕτη ἔχει πρὸ πολλοῦ χρωκοπηθεῖ. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ θλιβηταί τις ἐπὶ τούτῳ· διότι ὅλοι οἱ Ἕλληνισταί, ξένοι τε καὶ ἐγχώριοι, ἔχουσι πρὸ πολλοῦ κηρύξει, ὅτι ἡ γλώσσα αὕτη πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἀρχαία. Θὰ ἔχετε ἀκούσει ὑποθέτω τὰ ὀνόματα τοῦ Κόντου, Χατζιδάκη, Δημ. καὶ Γρ. Βερναρδάκη. Ὅταν τοιοῦτοι γινώσται τῆς ἀρχαίας φωνῆς κηρύττωσιν, ἄπερ κηρύττουσι—ὁ τελευταῖος θυμοῦμαι μᾶς εἶπε μιὰ φορὰ, στὴν παράδοσιν, ὅτι ὅσοι λέγουν ὅτι ἐπλησιάζαμεν τὴν γλώσσαν τοῦ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ φύλλο τῆς περασμένης Κυριακῆς.